

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในปัจจุบันเมืองไทยเราได้กลายเป็นประเทศเปิดที่รับเอาความรู้และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาอย่างมากมาย ทำให้ไทยกลายเป็นประเทศที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยี จากผลของการรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นมานี้เอง ทำให้ประเทศของเรา ชุมชนของเรานึกถึงความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเทคโนโลยีในท้องถิ่นอันดี ที่เคยสืบทอดกันมาช้านาน ปัจจุบัน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของไทยเราส่วนมากจะยังคงปฏิบัติสืบทอดกันมาตามชนบทหรือ ตามท้องถิ่นทางไกล ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงมีการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีในท้องถิ่นอยู่ ดังนั้นการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านของเราจึงเป็นการธำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้แก่ผู้ที่สนใจได้รับทราบและร่วมภูมิใจกับบุคคลในท้องถิ่นด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์มาช้านานเป็นการดำรงในชีวิตที่เกี่ยวพันกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา

ความหมายของภูมิปัญญา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญาไว้ว่า “พื้นความรู้ความสามารถ” ภูมิปัญญาหมายถึงทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะคน หรือเป็นลักษณะสากล ที่หลายถิ่นมีคล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญา ชาวบ้านในแต่ละถิ่นเกิดจากการแสวงหาความรู้ เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญานี้จึงเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและชาวบ้าน เช่น การประกอบพิธีกรรมของชุมชน หรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานใหญ่ หลวงเกินวิสัยที่จะทำสำเร็จได้โดยคนเดียวเป็นต้น ภูมิปัญญาหมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคล หรือ ทรัพยากรความรู้ก็ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะ จารีตประเพณี เป็นต้นส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิต พรหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือปัญญาชนชาวบ้านหรือปัญญาชนท้องถิ่น (Intellectual Organic) หมายถึง “พื้นเพรากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรู้รอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์สืบทอดต่อกันมาทั้งทางตรง คือ ประสบการณ์ด้วยตนเองหรือทางอ้อมซึ่งเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมสืบทอดกันมา” (สามารถ จันทรสุริย์, ๒๕๓๓ อ้างถึงใน สำเนียง สร้อยนาคพงษ์, ๒๕๓๕: ๒๔) ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาแห่งชีวิต ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เพราะสังคมเปรียบเสมือนมนุษย์ หากไม่มีสอนหรือปัญญาย่อมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ (ประเวศ วสี, ๒๕๓๔) อ้างถึงใน นิลุบล คงเกิด, ๒๕๔๐ หน้า ๔๓) วันเพ็ญ พวงพันธ์บุตร (๒๕๔๒: ๑๐๘) ให้ทัศนะเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึงองค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบทอดกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่ และพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๓:๒๐๔) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยว่า หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย รัตนะ บัวสนธิ (๒๕๓๕:๓๕) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีรากฐานจากคาสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมา ปรับเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน จะเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เอง และนำมาใช้ในการแก้ไข้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดทำ โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ - สกุล นายฉลวย มีศักดิ์ ชื่อเล่น หลวย

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๒๘ หมู่ที่ ๖ (บ้านทุ่งกลาง) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๔-๘๘๔๖๕๒

เกิดเมื่อวันที่ ๓ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ อายุ ๖๙ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

เกษตรผสมผสานตามเศรษฐกิจพอเพียง

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางสาวนิสานารถ มีศักดิ์ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๔-๘๘๔๖๕๒

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ - สกุล นางสาวนิสานารถ มีศักดิ์ ชื่อเล่น อ้อย

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๒๔ หมู่ที่ ๖ (บ้านทุ่งกลาง) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๔-๘๘๔๖๕๒

เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ อายุ ๔๕ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

การทำยาหม่อง

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรวรรณ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ - สกุล นายชัยนรินทร์ นิลธนาเกียรติ ชื่อเล่น ไต้

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๖๐ หมู่ที่ ๔ (บ้านพุตะแบก) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๙๔๙๑๙๗/๙

เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๗ อายุ ๖๙ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการแพทย์ไทย

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

หมอบ้าน

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรวรรณ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล นางสาว เสียงเพราะ ชื่อเล่น ไต้

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๖๐ หมู่ที่ ๔ (บ้านพุตะแบก) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖๕-๙๔๙๑๙/๙

เกิดเมื่อวันที่ - เดือน - พ.ศ. ๒๕๔๓ อายุ ๘๓ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ผ้าทอผ้าก๊กระตุก

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรณพ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล นายนิพนธ์ ยี่แพร ชื่อเล่น แอ้ว

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๖๕/๓ หมู่ที่ ๔ (บ้านพุตะแบก) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๑-๒๕๖๕๕๔๙

เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ อายุ ๖๑ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ผ้าทอผ้าที่กระตุก (ผ้าขาวม้า)

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรรณ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ชื่อ - สกุล นายสุวรรณ ทับทิม ชื่อเล่น สุวรรณ

ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๓๑/๑ หมู่ที่ ๑ (บ้านห้วยแห้ง) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ -

เกิดเมื่อวันที่ - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๓ อายุ ๓๓ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านหัตถกรรม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ไม้กวาดทางมะพร้าว

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรวรรณ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๓๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอุตสาหกรรม

ชื่อ - สกุล นายประเสริฐ ดิษฐ์สังข์ ชื่อเล่น เสริฐ

ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๖/๓ หมู่ที่ ๒ (บ้านนาตาปะขาว) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ -

เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๕ อายุ ๖๐ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอุตสาหกรรม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (ตู้ โต๊ะ เตียง)

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรณพ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชื่อ - สกุล นางสาววิชยานันท์ มุลมาก ชื่อเล่น แอน

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๒๑/๙๔ หมู่ที่ ๑๐ (บ้านสวนขนุน) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๘-๕๖๙๙๑๕๑

เกิดเมื่อวันที่ ๓ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ อายุ ๔๔ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

เกษตรผสมผสานตามเศรษฐกิจพอเพียง Young Smart Farmer

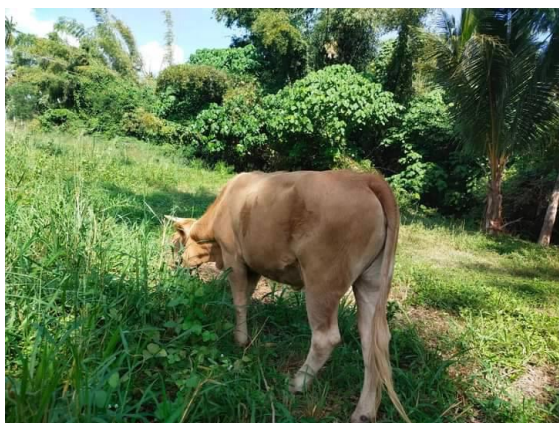
การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรณพ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหารไทย

ชื่อ - สกุล นางประหยัด กระทุมศรี ชื่อเล่น แต้้ว

ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๕/๑ หมู่ที่ ๓ (บ้านนาล้อม) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์ -

เกิดเมื่อวันที่ - เดือน - พ.ศ. ๒๕๓๖ อายุ ๓๐ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหารไทย

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

อาหารคาว

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรณพ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๘๓๕๓/๓/๙

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหารไทย

ชื่อ - สกุล นางผวน เหมาะเจาะ ชื่อเล่น ผวน

ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๑๔ หมู่ที่ ๑ (บ้านห้วยแห้ง) ตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หมายเลขโทรศัพท์

เกิดเมื่อวันที่ - เดือน - พ.ศ. ๒๕๔๕ อายุ ๘๑ ปี

สาขาของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านอาหารไทย

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ขนมไทย

การถ่ายทอด/สืบทอด

เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วไป

บุคคลอ้างอิง

นางอรรณพ พุกลิ้ม หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖-๓๔๓๕๓/๓/๙

